

DRAMĂ ȘI UMANISM PRIVIND SITUAȚIA ORFANIȚOR DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎN JUDEȚUL PUTNA (1917 – 1924)

Maria Mihăilescu

După Primul Război Mondial, una din grijile statului a fost de a ajuta pe cei ce au avut de suferit, invalizi, orfani, văduve.

Cei mai oropsiți de soartă, au fost copiii celor care au murit eroic pe câmpurile de luptă, cei care și-au dat viața pentru România Mare.

S-a pornit inițial de a avea o evidență a celor rămași fără părinți, având ca scop, adăpostirea și îngrijirea lor, primind hrană, îngrijire medicală și o bună educație.

„În întreg județul, în toate plășile se ia hotărârea de a înainta prefecturii județului Putna, statisticile privind situația orfanilor din război”¹.

Astfel, pe listele respective au fost trecuți toți copiii cărora le-au murit unul sau ambii părinți.

Este de remarcat faptul că, pe ele figurează copii de la vârsta de câteva luni, până la etatea de 17 ani, cu următoarele rubrici: *„Satul, numărul casei, numele gazdei care adăpostește orfanul, numele de familie și prenumele de botez al orfanului, etatea, data morții tatălui, a mamei, unde locuiau părinții orfanului (județul, comuna). Listele sunt semnate de primarul comunei și de notar”².*

De remarcat că pe unele din listele întocmite, în afara rubricilor stas apar și unele specificații, de exemplu: în comuna

¹ Arhivele Naționale Vrancea, fond Prefectura județului Putna, dosar nr. 10 / 1917, f. 30.

² *Ibidem*, f. 33.

Anghelești, la 10 octombrie 1917, este specificat înafara datei morții și data mobilizării: „*Gheorghe N. Savin, mobilizat la data de 14 aprilie 1917, Simion Gh. Mușat, mobilizat în 7 noiembrie 1916, Gheorghe Ilie, mobilizat la 9 septembrie 1917*”³.

„*Pe listele comunei Păunești realizată la 10 octombrie 1917, sunt trecuți un număr de 76 orfani, listele fiind semnate și de preotul comunei*”⁴.

La Adjutul Vechi, pe listă figurează, ca o mențiune, la numele tatălui, „*mobilizat și căzut, Miron C. Tinca, în luptele de la Mărășești, lăsând în urmă un copil de doar 3 ani*”⁵.

Comuna Pufești figura cu 10 orfani, Ruginești cu 148, Adjudu Nou cu 36, Orbeni cu 78, Coțofănești cu 21, Cucova cu 44, Scurta cu 51, Cornățel cu 26, Sascut cu 151, aici la rubrica tatălui figurând Ion N. Vătămanu „*căzut pe front în ianuarie 1917, lăsând în urmă un copil de 8 ani*”⁶.

„*Valea Seacă figura cu 70 de orfani, Urechești cu 27, Păncești cu 110, Drăgușeni cu 50, Parva cu 76 de orfani*”⁷.

Nu puține au fost apelurile venite din partea primăriilor, către conducerea județului, pentru ajutorarea copiilor orfani.

Astfel pe data de 18 noiembrie 1908, primarul comunei Vulturu se adresează:

„*Domnule Prefect,*

Am respectul a înainta tabloul întocmit de noi, de numele copiilor rămași orfani de tată în timpul și din cauza războiului – rugându-vă să bine voiți a dispoza.

Primar Georgescu

Notar

ss indescifrabil

D-sale Domnului Prefect al Județului Putna”⁸.

³ *Ibidem*, f. 34.

⁴ *Ibidem*, f. 35.

⁵ *Ibidem*, f. 40.

⁶ *Ibidem*, f. 53.

⁷ *Ibidem*, f. 54, 55, 56, 57, 58.

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 13/1918, f. 1.

În multe din tabelele întocmite, a fost adăugată o rubrică din care reiese situația școlară a orfanilor.

Astfel în comuna Vulturu, din cei 161 de orfani, doar 11 copii aveau 2 până la 5 clase, 93 fiind analfabeți ⁹.

Din tabelele trimise la prefectură de la comunele Nănești, Biliesți, Mircești, Ciușlea, Vulturu, Răstoaca și Jariștea, reiese „că din totalul de 572 orfani, mai bine de jumătate erau analfabeți cu vârste cuprinse între 8 și 18 ani” ¹⁰.

La rubrica observații este menționată situația materială a orfanilor de război.

Astfel, situația din Mărășești, situație semnată de primarul E.Balaban, sunt menționați 31 de copii orfani, cu vârste între 3 și 18 ani.

<i>Numele și pronumele minorului</i>	<i>Secsul</i>	<i>Vârsta</i>	<i>Observațiuni și situația materială</i>
<i>Elena Ion I. Kelaru</i>	<i>Feminin</i>	<i>18</i>	<i>O familie Deși au puțină avere, au nevoie de ajutor</i>
<i>Dumitra – ” –</i>	<i>- ” -</i>	<i>18</i>	
<i>Dragomir – ” –</i>	<i>bărbătesc</i>	<i>15</i>	
<i>Neculai - ” –</i>	<i>- ” –</i>	<i>13</i>	
<i>Constantin - ” -</i>	<i>- ” -</i>	<i>10</i>	
<i>Elena Ap. Ciubotaru</i>	<i>Feminin</i>	<i>17</i>	<i>O familie săracă are nevoie de ajutor</i>
<i>Constantin - ” –</i>	<i>Bărbătesc</i>	<i>14</i>	
<i>Catrina - ” -</i>	<i>Feminin</i>	<i>12</i>	
<i>Ioan I. Apostu</i>	<i>Bărbătesc</i>	<i>15</i>	<i>O familie săracă are nevoie de ajutor</i>
<i>Maria - ” –</i>	<i>Feminin</i>	<i>13</i>	
<i>Vasile - ” –</i>	<i>Bărbătesc</i>	<i>9</i>	

⁹ *Ibidem*, f. 9.

¹⁰ *Ibidem*, f. 15 – 36.

<i>Vasile Stoica</i>	<i>Gr.</i>	<i>Bărbătesc</i>	<i>13</i>	<i>O familie săracă cu desăvârșire și are nevoie de ajutor</i>
<i>Costică</i>	- ” -	- ” -	<i>6</i>	
<i>Dumitru</i>	- ” -	- ” -	<i>12</i>	
<i>Ioan</i>	- ” -	- ” -	<i>3</i>	
<i>Costică Olteanu</i>		<i>Bărbătesc</i>	<i>9</i>	<i>O familie. Au puțină avere au nevoie de ajutor”.</i>
<i>Ioan</i>	- ” -	- ” -	<i>5</i>	

11.

Se găsesc în unele din tabelele întocmite, mai multe date privind orfanii, constituind astfel o oglindă completă.

De exemplu, în comunele plasei Troțuș sunt trecuți „*un număr de 580 de orfani, cuprinși între 1 an și 18 menționându-se numele tatălui mort sau dispărut în război, gradul (soldat, sergent, caporal), regimentul din care a făcut parte, situația materială*”¹².

Un alt tabel purtând semnătura prefecturii județului Putna, prezintă evidența orfanilor atât de mamă cât și de tată, fiind menționat sexul și etatea, numele lor, ale părinților și comuna din care făceau parte „*înregistrându-se 539 de orfani din: Pufești, Pădureni, Orbeni, Cucova, Drăgușani, Scurtu, Sascut, Păncești, Cornățel, Movilița, Irești, Țifești, Diocheți, Domnești, Păunești, Anghelești, Ruginești, Copăcești, Valea Seacă, Berești, Mândrișca, Parva, Adjudu - Nou, Adjudu - Vechi, Bâlca, Borșani, Burcioaia, Coțofănești, Urechești, Străoane de Sus, Mânăstioara, Crucea de Sus, Crucea de Jos, Răcoasa*”¹³.

Comitetul de sprijin „*Familia Luptătorilor și Orfanilor*” din județul Putna, prezintă un tabel cu „*orfanii trimiși pentru a fi internați la Mânăstirea Agapia din județul Bacău, ce purta numele soției generalului (mareșalului) Alexandru Averescu, Clotilde General Averescu*”¹⁴.

¹¹ *Ibidem*, dosar nr. 14 / 1920, f. 3.

¹² *Ibidem*, f. 9 – 17.

¹³ *Ibidem*, dosar nr. 76 / 1918, f. 29 – 37.

¹⁴ *Ibidem*, f. 39.

Tabelul conținea „numele și pronumele orfanilor, etatea, secul, numele și pronumele părinților minorilor, comuna din care face parte minorul, data când au fost trimiși (anul, luna, ziua), observațiuni”¹⁵.

Astfel că „între 14 septembrie 1917 și 20 noiembrie același an, au fost trimiși la mănăstire, 263 de copii orfani, cu vârste cuprinse între 4 și 14 ani”¹⁶.

La Orfelinatul din Bacău, „pe data de 29 noiembrie 1917, au fost trimiși 41 de copii cu vârste cuprinse între 5 și 11 ani”¹⁷.

Situația orfanilor de război a fost mereu în atenția forurilor superioare și ale județului.

Astfel, „Ministerul de Interne, Direcția Administrației Județene și Comunale prin adresa nr. 1598, din 14 Ianuarie 1919, dă dispoziție conducerii Prefecturii Județului Putna de a realiza o statistică privind numărul de orfani, aflați pe teritoriul județului, în vederea alocării de fonduri de la buget”¹⁸:

„Domnule Prefect,

În scopul de a putea veni în ajutorul comitetelor județene ale societății pentru ocrotirea orfanilor rămași de pe urma războiului, vă rugăm să luați cuvenitele măsuri de a se face o statistică de numărul acestor orfani din comunele rurale și urbane reședințe din acel județ, comunicând Ministerului, cât mai neîntârziat, rezultatul acestei statistici.

Totodată, veți dispune ca la votarea bugetelor numitelor comune, pe exercițiul viitor 1919 / 1920, să se înscrie subvențiile necesare în această privință și care vor trebui prevăzute proporțional cu numărul orfanilor din fiecare comună, iar delegațiunea județeană va îngriji ca aceste subvenții să fie negreșit trecute în buget.

¹⁵ *Ibidem*, f. 40.

¹⁶ *Ibidem*, f. 41.

¹⁷ *Ibidem*, f. 46 – 47.

¹⁸ *Ibidem*, dosar nr. 11 / 1919, f. 22.

Ministru
s.s.indescifrabil

Director

C.Tănăsescu

Domnului Prefect al Județului Putna”¹⁹.

De altfel în anul 1919 se instituie la Focșani „Societatea orfanilor de război”, care va coordona activitatea căminelor de orfani, „Va ține evidența orfanilor, preluați de unele unități militare generoase („copii de trupă”), apoi a copiilor cu mame văduve, organizând donații în bani, medicamente, îmbrăcăminte, lemne.

Uneori au apărut și drepturile ce li se cuveneau orfanilor de pe urma reformei agrare”²⁰.

Pe data de 23 februarie 1919, prefectul județului Putna, se adresează cu o scrisoare emoționantă, primarului orașului Focșani, arătând că:

„În timpul războiului pentru întregirea și unitatea neamului nostru românesc, zeci de mii dintre vitejii noștri luptători și-au găsit mormântul pe câmpul de onoare, îndeplinindu-și cu prețul vieții, cea mai înaltă datorie către neam și țară, lăsând în urmăle tot ce a avut mai drag și scump, pe micii lor copilași, dintre care cei mai mulți, fără nici un alt sprijin pe lumea aceasta, de cât pe D-zeu.

Cine nu cunoaște mizeria cumplită ce domnește astăzi în toate căminele sărace, dar mai cu seamă în satele de pe linia frontului, unde lipsește aproape cu desăvârșire chiar și mămăliga, alimentul de căpetenie al săracului.

Nenorocii orfani, rămași de pe urma eroilor căzuți în lupta pentru înălțarea și întregirea neamului, sunt expuși a muri de foame și mizerie ne mai gășind adăpost în casă, odinioară, atât de ospitalieră a românului.

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ Cezar Cherciu, *Focșanii – O istorie în date și mărturii (sec. XVI, 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 355.

Față de această stare de lucruri, facem un apel călduros la sentimentele D-voastră, rugându-vă să binevoiți a ne onora cu prezența D-voastră la întrunirea ce va avea loc în ziua de 26 Februarie 1919 orele 5 p.m. în localul Prefecturii pentru a pune bazele comitetului județean al „Societății pentru ocrotirea orfanilor de război” și în acest județ, care a avut atât de mult de suferit de pe urma acestui groaznic război.

Este o sacră datorie din parte-ne a ne îngriji de urmașii acestor bravi fii ai patriei, cari la Mărășești, Mărăști și Nămolosa, au făurit cu piepturile lor de oțel, acel zid de apărare, de care s'a sdrobit ca de o stâncă de granit, toată furia dușmanului cotropitor, cinstind și prea mărink în lumea întreagă numele de Român”²¹.

Situația dramatică a orfanilor din război, a sensibilizat mult forurile locale de pe întreg județul Putna.

Numeroase sunt documentele de arhivă de la primăriile, preturile și plășile de pe întreg teritoriul său.

Astfel, adresa din 4 iunie 1918, având mențiunea urgent se referă la situația orfanilor, fiind expediată de Administrația plășii Plainești, primarului și notarului comunei Tâmboiești:

„Ministerul de Interne, urmând a cunoaște situația orfanilor rămași de pe urma războiului vă invit a ne înainta în cel mai scurt timp, câte un tablou de: copii, a căror tată militar sau chemat să îndeplinească un serviciu armatei, a murit în timpul și din cauza războiului și a căror mamă a murit din orice cauză, înainte sau după moartea tatălui. Copii fără mamă a invalizilor de război, internați sau în neputință de a îngriji de ei.

Copii, orfani de mamă, părinți fără mijloace și fără supraveghere de părintele lor mobilizat sau chemat să îndeplinească un serviciu pentru armată în afară de comuna unde locuiește. Aceste dispozițiuni privesc numai pe copiii rămași fără rude, legalmente obligate de a-i îngriji, fără tutore sau fără alte rude sau amici, cari să voească a îngriji persoana lor.

²¹ *Ibidem*, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr. 114 / 1919, f. 15.

Nu se va face deosebire între copii legitimi, legitimați sau nerecunoscuți. Fiecare tablou va cuprinde comuna, numele și pronumele copiilor grupați pe familii, secul, etatea, starea civilă, situația în școală, starea materială, situația militară a tatălui, dacă au lăsat avere și ce anume, alte mențiuni.

Administrator

s.s.indescifrabil”²².

Referitor la recensământul orfanilor de război din comuna Hângulești, tabelul întocmit conține 30 de rubrici, realizându-se un tablou complet al situației lor.

Rubricile conțineau: *„Numele și pronumele organului, etatea, secul, gradul militar al tatălui, Regimentul din care a făcut parte tatăl, data și locul unde a murit și cauza decesului, domiciliul orfanului, dacă era copil legitim sau nu, naționalitatea orfanului, religia, numele și pronumele tutorelui legal, numărul și data dosarului tutorelui, gradul de rudenie între orfan și tutore, domiciliul tutorelui, dacă copilul este orfan de ambii părinți, pensia lunară ce o primește, dacă i s-a stabilit dreptul la pensie, împrăștiat (cu câte hectare), ce altă avere mai posedă, dacă este internat în orfelinat, sau altă instituție și localitatea, dacă trăiește mama și ce ajutor lunar primește, dacă mama s-a recăsătorit, motivele pentru care tatăl a decedat și unde, sau e dispărut (pe front, în timpul bombardamentelor), moralitatea de care se bucură orfanul, studiile, starea de sănătate”²³.*

Tabelul întocmit de către primăria comunei Ciușlea, din anul 1919, prezintă faptul că din cei 12 orfani *„născuți între 1901 – 1914, doar unul figurează cu 4 clase, restul fiind neștiutori de carte”²⁴.*

În sprijinul ajutorării orfanilor, alături de societățile aflate sub patronajul reginei Maria, precum *„Societatea Națională de Crucea*

²² Arhivele Naționale Vrancea, fond Primăria comunei Tâmboiști, dosar nr. 1 / 1918, f. 38.

²³ *Ibidem*, fond Primăria comunei Hângulești, dosar nr. 11 / 1919, f. 9.

²⁴ *Ibidem*, fond Primăria comunei Ciușlea, dosar nr. 4 / 1919, f. 1.

Roșie”, Societatea „*Ocrotirea orfanilor de război*”, aflată sub patronajul reginei Maria, filiala județului Putna și-a adus contribuția ei în ameliorarea situației celor aflați după război, orfanii.

Obiectivele avute în vedere de societate au fost:

„De a îngriji de adăpostirea, întreținerea și educațiunea fizică și morală a orfanilor din război:

a) De a cerceta în toate comunele țării, de a înregistra pe toți orfanii din războiu fără deosebire de naționalitate, confesiune și stare.

b) De a îngriji de câte ori va fi cazul de instituirea și exercitarea tutelei orfanilor.

c) De a asigura adăpostul, întreținerea, creșterea și supravegherea în familie, la îngrijitori, sau în orfelinate.

d) De a îngriji de instrucțiunea și educațiunea acestor orfani, pregătindu-i pentru meserii sau profesii.

e) De a înființa așezăminte ce se vor găsi necesare pentru creșterea, învățătura și îngrijirea sanitară a orfanilor.

f) De a se interesa de plasarea orfanilor în vârstă de a munci și a acelor care au meserie sau profesii.

g) De a îngriji de internarea orfanilor atinși de boale cronice sau infirmități, în case speciale de sănătate, spitale, ospicii, etc.

h) De a da asistență juridică de care ar avea nevoie orfanii pentru susținerea drepturilor și intereselor lor.

i) De a acorda ajutoare la căsătoria orfanilor, sau pentru exercitarea meseriilor sau profesiunilor orfanilor ocrotiți de societate.

*j) De a lua orice alte măsuri ce crede necesare în interesul ocrotirea orfanilor”*²⁵.

La nivelul comunelor existente pe teritoriul județului, au luat ființă comitetele comunale ale societății, pentru ducerea la îndeplinire a sarcinilor. De exemplu:

²⁵ *Ibidem*, fond Primăria comunei Tâmboiești, dosar nr. 1 / 1919, f. 299.

Pe 25 iulie 1919, Societatea „Ocrotirea orfanilor de război”, comitetul județean Râmnicu Sărat trimite următoarea adresă primăriei comunei Tâmboiești:

„Domnule Primar,

Pentru a ne conforma instrucțiunilor date prin statutele Societății „Ocrotirea Orfanilor din Război”, având în vedere scopul înalt al acestei societăți de a da întreținere și educație copiilor orfani din război, vă rugăm ca îndată după primire a prezentei să luați măsuri pentru înființarea comitetului comunal din comuna Dv.

Din acest comitet vor face parte: Primarul, proprietarii sau arendașii moșiilor, preoții, învățătorii, notarul, receptorul sau agentul fiscal și șeful de secție sau de post (unde sunt judecătorii veți face apel și la judecători).

Acest comitet va lua toate măsurile de supraveghere și îngrijire a orfanilor din război.

Pentru a putea controla și urmări de aproape activitatea și modul cum comitetele comunale se achită de îndatoririle ce le au - ne veți înainta cel mai târziu până pe 30 iulie st.n. corent un tablou care să cuprindă:

a) Numele și pronumele tuturor orfanilor din război care sunt în comuna Dv.

b) Vârsta și secul

c) Dacă sunt orfani numai de tată sau și de mamă.

d) Numărul orfanilor rămași la fie care casă.

e) Situația materială pentru fie care caz în parte.

f) Dacă sunt dați spre îngrijirea cuiva arătând și starea materială a îngrijitorului și anume de cine sunt îngrijiți.

g) Dacă a urmat sau urmează cursul primar sau altă școală.

h) Dacă sunt înființate tutelele.

i) Dacă s-ar putea încredința orfelinatlui ce vom înființa în acest oraș, ținând seama că pentru orfelinat se cere vârsta între 2 – 12 ani.

j) Ne veți arăta dacă aveți orfani ce ar dori să învețe o meserie și dacă au nevoie să li se găsească un loc pentru acest lucru.

Pentru orice fel de relațiune veți mai crede necesar vă rugăm a vă adresa Comitetului Județean al Societății Ocrotirea Orfanilor din Război cu sediul la Prefectura Județului.

Președintele Comisiei Județene al Soc. Ocrotirea Orfanilor din Război

Prefect, Al.I.Zamfirescu

Secretar contabil

Ștefan I.Dumitrescu

D-lui Primar al comunei Tâmboiești”²⁶.

Această adresă a fost expediată la toate comunele din județ.

Încă din februarie același an, Societatea „Ocrotirea orfanilor de război” filiala județului Putna, emite o circulară trimisă tuturor comunelor din județ:

„CIRCULARĂ

către D-nii Primari ai comunelor rurale din județ

Pe urma eroilor morți pe câmpul de luptă, îndeplinindu-și cu prețul sângelui lor cea mai înaltă datorie către neam și țară, au rămas o mulțime de orfani, cari în cea mai mare parte, nu mai au alt sprijin decât pe Dumnezeu.

Dacă din sângele vărsat cu atâta îmbelșugare pentru îndeplinirea visului nostru secular a răsărit o Românie Mare și puternică, noi, acești cari am avut norocul să supraviețuim, avem o pioasă datorie față de memoria celor dispăruți; avem datoria de a îngriji de orfanii rămași pe urma lor – pe urma celor mai buni fii ai patriei. Vom face astfel, în același timp o faptă creștinească și una de bun român; căci dacă acei viteji luptători și-au dat fără șovăire sângele pentru gloria și mărirea neamului, se cuvin ca și noi, la rândul nostru să îngrijim de creșterea orfanilor lipsiți de mijloace, precum și de instrucțiunea și educația lor, făcându-i să devină niște membrii folositori lor și societății în cari vor trăi.

Cu onoare vă rugăm dar, Domnule Primar, să binevoiți ca în unire cu preotul, învățătorul, proprietarul, perceptorul, notarul și

²⁶ *Ibidem*, f. 292.

notabilii din comună, să formați un comitet comunal filial al „Societății pentru ocrotirea orfanilor din război”, din Iași, de sub Înaltul Patronaj al Majestății Sale Regina Maria, reprezentată în județul nostru prin Comitetul Județean din Focșani.

Numărul membrilor din comitetul comunal poate varia după oameni de inimă, muncă și energie, cari vor primi a lua asupra lor această frumoasă și nobilă sarcină” ²⁷.

Societatea „Ocrotirea orfanilor din război” pe 2 septembrie 1919 face un apel emoționant și stăruitor celor care pot contribui la ajutorarea celor sărmani, la strângerea de fonduri.

„APEL

Dacă avem astăzi o țară mărită așa de frumos și dacă idelaul ce strămoșii noștri l’au mângâiat în sufletele lor veacuri întregi s’a realizat, netăgăduit, acestea se datoresc în cea mai mare parte vitejilor ce și-au dat sângele lor nobil pentru țară și neam.

Amintirea lor va trebui să fie veșnic în sufletele noastre și ale urmașilor. Dar atât nu e de ajuns.

Ei plecând dintre vii ni-au lăsat o scumpă moștenire de care datori suntem să ne îngrijim.

Când martirii neamului și-au dat sufletul, buzele lor tremurânde și arse sub înghețul fioros al morței, au rostit numele copiilor lor, la care desigur s-a oprit gândul lor cel de pe urmă „Nu-i uitați și nu-i lăsați pe drumuri voi care vă veți bucura de o țară mare și bogată de pe urma sângelui vărsat de noi”, au fost desigur cea din urmă a lor șoptă.

ORFANII DIN RĂȘBOIU CÂT TIMP VOR SUFERI, VA FI BLESTEMUL CE DINCOLO DE MORMÂNT CEI CE I-A ADUS LA VIAȚĂ NI-L VA ARUNCA NOUĂ CELOR CE AM RĂMAS.

SĂ NE ÎNGRIJIM DAR DE EI ȘI SĂ O FACEM CU TOT SUFLETUL” ²⁸.

²⁷ *Ibidem*, fond Pretura Plașii Panciu, dosar nr. 1 / 1919, f. 68.

²⁸ *Ibidem*, fond Primăria comunei Chiojdieni, dosar nr. 1 / 1919, f. 34.

În continuarea apelului societatea prezintă faptul că dispune de mijloace de ajutor restrânse și cere ca „*toți oamenii de bine, din oraș și județ și în special proprietarii, agricultorii, producătorii, de orice fel, toți desigur, patrioți buni, să dea dovadă de sentimentele lor înalte de dragoste pentru orfanii celor ce ni-au părăsit în chip așa de glorios și să dăruiască pentru ei tot ce le stă la îndemână: bani, produse, vite, păsări, brânză, prune, lână, îmbrăcăminte, încălțăminte, etc. într'un cuvânt ori-ce ar putea folosi acestor plâpânde și nenorocite ființe de care trebuie, datori suntem toți să îngrijim*”²⁹.

La cererea conducerii prefecturii, Societatea „*Ocotirea Orfanilor din Răsboi*”, prezintă evidența orfelinelor de pe teritoriul județului.

„*Pe teritoriul acestui județ sunt 2 Orfelinate ale Societății Ocotirea Orfanilor din Răsboiu și unul al Ministerului Instrucțiunii Publice. Din aceste trei orfelinate, două în prezent funcționează, iar unul va începe a funcționa de la 1 Octombrie.*

Orfelinatul Principele Mircea al Societății O.O.R. funcționează în comuna Sascut, într'un local cedat gratuit de către Dl. Jaques Elias, mare proprietar. În acest orfelinat s'au adăpostit câte 60 – 100 orfani anual, îngrijiți de către Societatea Ocotirea Orfanilor din Răsboiu, Filiala Putna.

Orfelinatul Principesa Elisabeta al Ministerului Instrucțiunii Publice din Focșani funcționează în local propriu anume construit foarte bun igienic și spațios în care se adăpostesc 200 – 250 orfani de toate categoriile precum și surdo-muți.

Orfelinatul din Focșani al Societății Ocotirea Orfanilor din Răsboiu care va începe a funcționa de la 1 Noembrie cu cel puțin 50 orfani.

*Toți absolvenții și absolventele cursului primar au fost înscriși la alte școli secundare, potrivit cu aptitudinile lor”*³⁰.

²⁹ *Ibidem*, f. 35.

³⁰ *Ibidem*, fond Prefectura județului Putna, dosar nr. 12 / 1921, f. 140.

Pentru strângerea de fonduri, societatea „*Ocrotirea orfanilor de război*”, a recurs la diferite modalități pe parcursul anilor, atât în timpul războiului, cât și în anii ce au urmat.

Societatea confruntându-se cu „*greutăți financiare ce depășesc bugetul alocat pentru cei 360.000 orfani de război, s-a văzut nevoită să recurgă la opinia publică, editând calendarul orfanilor din război*”³¹.

În aceeași adresă din 19 septembrie 1923, către conducerea județului, se menționează că: „*Pătrunși fiind de datoria morală, pe care o avem față de orfani și având în vedere scopul pentru care s'au editat aceste calendare, vă rugăm stăruitor a da ordine și a interveni în același timp ca o parte din ele să fie cumpărate de toate autoritățile și instituțiile publice, iar restul să fie distribuite prin organele administrative și polițienești, tuturor societăților particulare, comercianților, industriașilor și populației cu dare de mână, pe prețul de lei 40 – exemplarul*”³².

În continuare sunt trecute tabelele cu distribuția acestor calendare pe plăși și comune: „*plasa Biliești, Suraia, Caregna, Păunești, Gârlele, Odobești, Trotuș, Vidra, Bârsești, Zăbrăuți, Societatea „Frăția”, bănci „Putna”, „Milcovul”, poliția din Focșani, Odobești, Panciu, Adjud, Mărășești*”³³.

Demersurile au avut de cele mai multe ori, rezoluții favorabile, mărturie stând și documentul datat, 18 septembrie 1924, fiind trimis primăriei orașului Focșani, de către societatea „*Ocrotirea orfanilor de război*”:

„*Domnule Primar,*

Avem onoarea a vă trimite un exemplar din „Dărilor de seamă” a activității Societății, rugându-vă să binevoiți a lua cunoștință de rezultatele obținute de Societatea noastră pentru asistența materială și morală a „Copiilor națiunii”.

³¹ *Ibidem*, dosar nr. 71 / 1923, f. 282.

³² *Ibidem*, f. 282 verso.

³³ *Ibidem*, f. 287 – 288.

Cu această ocaziune, veți putea constata toate eforturile pe care le facem, pentru a veni cât mai efectiv în spiritul imensului număr de copii orfani și care se cifrează la peste 370.000 INȘI.

Membrii Societății noastre n'au cruțat nimic din timpul și energia lor pentru a organiza asistența orfanilor în tot cuprinsul României Mari, pentru a înființa 9 secțiuni Regionale și filiale județene în fiecare capitală de județ, pentru a crea 100 Orfelinate ce întrețin și dau cultură primară, secundară ori profesională la peste 9.000 orfani, pentru a asista la domiciliu 50.000 orfani, pentru a urmări în fine instituirea de tutele, controlul lor și fixarea drepturilor la pensie pentru toți orfanii.

Întinderea asistenței la toți orfanii, cari până acum deși au avut nevoie, nu s'au putut bucura, din motive de ordin material, în mod efectiv de protecțiunea Societății.

Pentru realizarea acestui ideal nici o jertfă n'o socotim prea mare.

Sutele de mii de morți de pe urma cărora trăim liberi, într'o țară mare și bogată și Viitorul Neamului Nostru , cari are nevoie de oameni, bine pregătiți și raportul economic și cultural, impun fiecărui român adevărat acest ideal, mai mult decât ca o compătimitere, ca o datorie.

Pentru aceste motive, am apelat și apelăm la toți Românii înțelepți și buni cerându-le în numele orfanilor concursul moral și material.

Tot sprijinul pe care statul îl acordă în cea mai largă măsură, este insuficient pentru a satisface cât mai complet nevoile de asistență ale orfanilor.

Acest lucru a fost înțeles pe deplin de opinia publică românească conștientă și cu această convingere adresăm acum chemarea noastră către toate instituțiile financiare ale țării românești solicitându-le prețiosul lor concurs.

Cunoscând și apreciind la justa valoare Binele pe care aceste instituții le-au făcut totdeauna pentru orfani, solitudinea pentru operele naționale și de cultură în care nu permiteau să apelăm și de

astă dată la sprijinul Dvs., rugându-vă să binevoiiți a acorda o subvenție ca ajutor pentru Societatea noastră.

Cât ne privește, vom ști să răspundem solitudinii ce veți binevoi a ne acorda, continuând munca pentru idealul căruia servind cu credință având ca satisfacție mulțumirea datoriei împlinite.

Cu aceste idei și sentimente ne adresăm Dvs. și vă rugăm să primiți viile noastre mulțumiri și expresiunea celor mai distinse sentimente.

Președinta generală

s.s. indescifrabil

Secretar

s.s. indescifrabil”³⁴.

Pe adresă, este trecută rezoluția primăriei:

„S’a avut în vedere la formarea bugetului pe anul 1925

Contabil,

s.s. indescifrabil”³⁵.

Pentru strângerea de fonduri s-a recurs și la chete, specificându-se că *„măsura a fost luată în urma ordinului prefectului județului Putna din 30 iulie 1923 și dat tuturor preturilor și primăriilor”³⁶.*

Și nu întâmplător: *„s-a aranjat pentru întreaga țară că în ziua de 6/19 August, Aniversarea marei biruinți de la Mărășești, să se facă o chetă publică în acest scop. Apreciind scopul ce se urmărește, ajutorarea copiilor orfani, fii eroilor care s’au jertfit pentru țară, avem speranța că acest apel va găsi răsunset în toate inimile nobile și fiecare se va grăbi să-și dea obolul”³⁷.*

Aceste chete au fost organizate cu prilejul diverselor serbări religioase de către societatea *„Ocrotirea orfanilor de război”* și au

³⁴ *Ibidem*, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr. 85 / 1924, f. 94.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ A.N.Vn., fond Primăria comunei Odobești, dosar nr. 13 / 1923, f. 39.

³⁷ *Ibidem*.

avut sprijinul conducerii județului Putna, așa cum reiese și din adresa din 17 mai 1924:

„Domnule Prefect,

Cunoscând bunăvoința ce ați arătat totdeauna operei naționale a asistenței orfanilor din război, și cum întreținerea lor în orfelinat, în aceste împrejurări cer cheltuielile foarte mari, am onoarea a vă ruga să binevoiți, a da ordin organelor în subordine, ca în fiecare comună din județ, să se organizeze pentru ziua de 21 Mai a. c. câte o chetă publică.

Vă înconștiințăm că ziua aceasta este destinată de Ministerul Sănătății (Sf. Constantin și Elena), a se face astăzi, pentru orfanii din toată țara

Președinte,

s.s.indescifrabil

Secretar,

s.s. indescifrabil

Domniei Sale

Domnului Prefect al Județului Putna” ³⁸.

Numeroase au fost prezențele delegațiilor societăților de binefacere ca cea a luptătorilor demobilizați, văduve de război și invalizi, „Crucea Roșie”, fiind mereu alături și societatea „Ocrotirea orfanilor de război”, la evenimentele memorabile ca alegerea „Ostașului necunoscut”, ceremoniile legate de Mausoleul de la Mărășești.

La ceremonia alegerii sicriului „Ostașului necunoscut” de la Mărășești, pe data de 14 mai 1923, care apoi a fost transportat cu toate onorurile la București, în parcul Carol, alături de autorități, au participat și delegațiile societăților amintite mai sus, așa cum reiese și din ordinul telegrafic transmis de către Ministerul de Interne, la 10 mai 1923:

„Rog să bine voiți să puneți în vedere societăților de invalizi, văduve și orfani de războiu, precum și societățile de demobilizați, de

³⁸ *Ibidem*, fond Prefectura județului Putna, dosar nr. 48 / 1924, f. 75.

foști luptători din județul Dv să desemneze delegațiuni care să asiste la Mărășești, luni 14 curent, la ceremonia alegerii sicriului ostașului necunoscut”³⁹.

Participarea delegațiilor orfelinatelor și orfanilor de război reiese și din programul ceremoniei din 14 - 17 mai 1923, program „*aprobat de Ministrul de Război, General de divizie Gh. Mărdărescu*”⁴⁰.

Alături de I.P.S.S. Mitropolitul Moldovei; reprezentantele S.O.N.F.R. (Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române), a armatei, studenților ș. a., apare și delegația orfanilor de război, în cadrul ceremoniei comemorării luptelor de la Mărășești și la punerea pietrei fundamentale a Mausoleului, la 6 / 19 august 1923.

Reproducem emoționanta adresă a conducerii prefecturii Putna, către conducerea Comisiei Interimare:

„Nr 3167

1923 August 8

Domnule Președinte,

În ziua de 19 August a.c. aniversarea luptelor și biruinței de la Mărășești, se va pune piatra ctitorească a bisericei Neamului și mausoleului în care se va adăposti de veci osemintele a zece mii ostași.

La această piaosă ceremonie făcută din îndemnul Soc. Ordodoxe Naționale a femeilor Române sunt chemați a lua parte toți cei cu inima românească, cei care s’au înălțat de fiorul luptelor, cari au avut o rudă, un frate, un soț, un părinte, un prieten, un camarad, cari jertfindu-se pentru țară, au făurit Unitatea Neamului.

Foștii luptători, invalizi, văduvele, orfanii din războiu, societățile lor, cu toții în acea zi să vie la Mărășești și să îngenuncheze la mormintele celor morți pentru patrie și să iscălească pergamentul nemuritor care se va zidi în piatră și va rămâne

³⁹ *Ibidem*, dosar nr. 76 / 1923, f. 66.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 85.

deapururi mărturie a recunoștinței noastre către eroii umili cunoscuți sau necunoscuți.

Societatea Ortodoxă, ridicând cuibul de odihnă al eroilor roagă pe toți bunii Români să participe în număr cât mai mare la acest praznic al Neamului. Ceremonia religioasă va începe la orele 9,30 dim. În ziua de 6/19 August „Schimbarea la Față”, pe câmpia unde se ridică acel mausoleu în fața gării Mărășești.

Ar fi de dorit ca fiecare comună să aibă steagul ei și o placardă în care să se arate numele comunei și locuitorii vor veni pe câmp grupați sub conducerea Dvs.

Oamenii vor avea asupra lor hrana necesară.

Prefect

ss indescifrabil

Director

ss indescifrabil

Domnului Președinte al Comisiei Interimare... ”⁴¹.

Prezența orfanilor de război s-a făcut simțită și cu ocazia sfințirii criptelor de la Mausoleul Mărășești, în prezența reginei Maria.

Evenimentul a avut loc pe data de 28 septembrie 1924:

„APEL

În ziua de DUMINICĂ 28 SEPTEMBRIE a.c.

orele 9 dim. în fața

MAJESTĂȚII SALE REGINA

Va avea loc la

MĂRĂȘEȘTI

Sfințirea Criptelor, unde s’au depus osămintele ostașilor morți pentru apărarea țării, precum și a capelei mortuare.

Sunt rugați și sunt datori a lua parte la această pioasă ceremonie și la veșnica pomenire ce se va face pentru morții noștri scumpi: părinții, frații, surorile, soțiile, copiii celor căzuți pentru scumpa noastră Patrie pe câmpurile Mărășeștilor și celorlalte împrejurimi și toți cei ce au evlavie pentru memoria celor sacrificați pentru neam și lege.

⁴¹ *Ibidem*, f. 165.

*Vor găsi alinarea sufletelor lor în acest sfânt lăcaș, unde cunoscuți și necunoscuți luptători își odihnesc de veci rămășițele pământești”*⁴².

Acestea sunt câteva mărturii – document din perioada anilor 1917 – 1924, a universului copilăriei fără copilărie, unde statul român s-a străduit să amelioreze soarta celor mulți și nevinovați, orfanii de război.

⁴² *Ibidem*, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 66 / 1924, f. 123.